

Η Οδηγία 2004/35/ΕΚ για την Περιβαλλοντική Ευθύνη: Καινοτομίες, Ελλείψεις, Προοπτικές

Δρ. Κλεονίκη Πουϊκλή

Δικηγόρος

Course Director in Environmental Law / ERA-Academy of European Law

Εθνικό Συνέδριο

Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη & Αποκατάσταση:
Προκλήσεις & Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα
Ηράκλειο, 08-10 Σεπτεμβρίου 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

II. ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

III. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ

Εθνικό Συνέδριο

Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη & Αποκατάσταση:
Προκλήσεις & Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα
Ηράκλειο, 08-10 Σεπτεμβρίου 2017

I. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

- ☐ Εναρμόνιση των υφιστάμενων –κατακερματισμένων- καθεστώτων περιβαλλοντικής ευθύνης
- ☐ Απομάκρυνση από τις αστικού δικαίου ρυθμίσεις περί περιβαλλοντικής ευθύνης
- ☐ Θεμέλιο η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»
- ☐ Πρόληψη και Αποκατάσταση της Περιβαλλοντικής ζημίας *per se*
- ☐ Πρόβλεψη μόνον *in natura* μέτρων αποκατάστασης
- ☐ «Οριζόντιος» μηχανισμός περιβαλλοντικής ευθύνης
- ☐ Επιτελικός ρόλος στις αρμόδιες δημόσιες αρχές

II. ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Βασικό
Πρόβλημα της
Οδηγίας
2004/35/ΕΚ

Έκθεση της
Ευρωπαϊκής
Επιτροπής κατά το
άρθρο 18 παρ. 2
της Οδηγίας
(14.4.2016)

**ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ &
ΑΝΙΣΟΜΕΡΗΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΩΝ Κ-Μ**

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2007 – ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2013

- **1245** επιβεβαιωμένα περιστατικά περιβαλλοντικής ζημίας υπό την Οδηγία 2004/35
- Ωστόσο, το **86%** εξ αυτών προέρχεται από δύο μόνο Κ-Μ (Ουγγαρία: 563 & Πολωνία: 506)
- **11 Κ-Μ** δεν ανέφεραν καθόλου περιστατικά περιβαλλοντικής ζημίας υπό την Οδηγία 2004/35

Εθνικό Συνέδριο

Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη & Αποκατάσταση:
Προκλήσεις & Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα
Ηράκλειο, 08-10 Σεπτεμβρίου 2017

II. ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

- ❑ **Υποθέσεις υπό την Οδηγία 2004/35/ΕΚ ενώπιον εθνικών δικαστηρίων (2007-2013)**
 - Πολωνία: 44 υποθέσεις
 - 1-5 υποθέσεις: Αυστρία, Βουλγαρία, Φινλανδία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Λετονία, Μάλτα, Ισπανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο.
 - Καμία υπόθεση: Βέλγιο, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία
- ❑ **Αιτήματα Ανάληψης Δράσης κατά το άρθρο 12 της Οδηγίας 2004/35/ΕΚ ενώπιον των αρμόδιων εθνικών δημόσιων αρχών (2007-2013)**
 - Ιταλία: 93 αιτήματα ανάληψης δράσης
 - 1-20 αιτήματα ανάληψης δράσης: Αυστρία, Εσθονία, Φινλανδία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Μάλτα, Ισπανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο
 - Κανένα αίτημα ανάληψης δράσης: Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Γαλλία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σλοβακία

A. ΑΝΟΜΟΙΟΓΕΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΤΑ Κ-Μ

B. ΚΕΝΑ/ΑΓΚΥΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Εθνικό Συνέδριο

Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη & Αποκατάσταση:
Προκλήσεις & Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα
Ηράκλειο, 08-10 Σεπτεμβρίου 2017

A. ΑΝΟΜΟΙΟΓΕΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΤΑ Κ-Μ (1)

- **Άρθρο 16 της Οδηγίας:** «Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν αυστηρότερες διατάξεις σχετικά με την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας, συμπεριλαμβανομένου του προσδιορισμού των πρόσθετων δραστηριοτήτων [...] και του εντοπισμού πρόσθετων υπευθύνων»
- Περιβαλλοντική Ζημία
- ✓ Υιοθέτηση ευρύτερων υφιστάμενων εθνικών ορισμών (π.χ. Βέλγιο, Σουηδία)
- ✓ Διεύρυνση του πεδίου προστασίας και σε εθνικά προστατευόμενες κατηγορίες ειδών και φυσικών οικοτόπων (π.χ. Ελλάδα, Κύπρος, Αυστρία, Βέλγιο, Ισπανία, κ.α.)
- Φορέας Εκμετάλλευσης
- ✓ Διεύρυνση της έννοιας σε όλες -πλην μίας- χώρες (π.χ. Πολωνία)
- Προσδιορισμός πρόσθετων υπεύθυνων μερών
- ✓ Όριο: Απόφαση ΔΕΕ, C-378/08 *Raffinerie Medireranee (ERG)ea*
- ✓ Ουγγαρία: Εκκρεμής Υπόθεση ΔΕΕ, C-129/16 *Túrkevei Tejtermelő Kft*

A. ΑΝΟΜΟΙΟΓΕΝΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΤΑ Κ-Μ (2)

➤ Άρθρο 16 της Οδηγίας (συνέχεια)

- Διεύρυνση των δραστηριοτήτων του Παραρτήματος III
- ✓ Προσθήκη νέων δραστηριοτήτων (π.χ. Γαλλία, Λετονία)
- ✓ Πρόβλεψη αντικειμενικής ευθύνης για ζημίες στη βιοποικιλότητα & για δραστηριότητες εκτός Παραρτήματος III (π.χ. Ελλάδα)
- ✓ Γενική επιβολή αντικειμενικής ευθύνης ανεξάρτητα από το είδος της δραστηριότητας (π.χ. Δανία, Φινλανδία)

➤ Άρθρο 9 της Οδηγίας: καταλογισμός δαπανών σε συντρέχον πταίσμα

- Ευθύνη εις ολόκληρον (εξαίρεση: Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Σλοβακία)

➤ Άρθρο 8 παρ. 4 περ. α' & β' της Οδηγίας: Εξαιρέσεις από την ανάληψη του κόστους

- Κατακερματισμός μεταξύ των Κ-Μ

Εθνικό Συνέδριο

Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη & Αποκατάσταση:
Προκλήσεις & Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα
Ηράκλειο, 08-10 Σεπτεμβρίου 2017

B. ΚΕΝΑ/ΑΝΑΚΟΛΟΥΘΙΕΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

- **Πολύ υψηλό το κατώτατο όριο για την διαπίστωση περιβαλλοντικής ζημίας**
 - Π.χ. περίπτωση πετρελαιοκηλίδας Rye Harbour (Ηνωμένο Βασίλειο)
- **Διεπαφή με άλλα νομοθετήματα λόγω του οριζόντιου χαρακτήρα της Οδηγίας**
 - Ανάγκη για ερμηνευτικές κατευθύνσεις από το ΔΕΕ για την συνδυαστική εφαρμογή των επίμαχων νομοθετημάτων
- ✓ ΔΕΕ C-01/03, *Van de Walle & C-188/07, Commune de Mesquer* (Οδηγία Πλαίσιο για τα Απόβλητα)
- ✓ ΔΕΕ C- 529/15, *Gert Folk* (Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα)
- **Έλλειψη υποχρεωτικού μηχανισμού χρηματοοικονομικής ασφάλισης**
 - Μελέτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2009 & 2010)
- **Έλλειψη υποχρεωτικής πρόβλεψης και λήψης κυρώσεων**
 - Π.χ. Κανονισμός REACH 1907/06 & Οδηγία Πλαίσιο για τα Απόβλητα (άρθρο: 36)
- **Ανεπαρκής καταγραφή της προγενέστερης κατάστασης**
 - Δυσκολίες στην υλοποίηση της *in natura* αποκατάστασης

III. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ

- **Διεύρυνση του ρυθμιστικού πεδίου με προσθήκη νέων ζημιών**
 - Ζημίες στον αέρα
 - Ζημίες σε αρχαία μνημεία, διατηρητέα κτήρια, τοπίο
- **Διεύρυνση του ρυθμιστικού πεδίου με προσθήκη δραστηριοτήτων στο Παράρτημα III**
 - Μεταφορά με αγωγούς πετρελαίου ή χημικών
 - Μεταλλευτικές δραστηριότητες
 - Εξερεύνηση & εκμετάλλευση σχιστολιθικού αερίου
 - Μεταφορά ή απελευθέρωση χωροκατακτητικών ξένων ειδών
- **Επέκταση της αντικειμενικής ευθύνης σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες υπό την Οδηγία**
- **Επανεξέταση του λόγου απαλλαγής λόγω ρητής εξουσιοδότησης ή συμβατότητας με υπάρχουσες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις**
 - Συμβατότητα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»

III. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ

➤ **Εισαγωγή κυρωτικών μηχανισμών**

- Επιβολή προστίμων ή/και δεσμεύσεων οργανωτικού ή οικονομικού χαρακτήρα
- Ανάκληση της άδειας λειτουργίας ή της άσκησης μιας δραστηριότητας
- Κατάσχεση/Δέσμευση της περιουσίας του μη συμμορφούμενου φορέα
- Κατάρτιση δημόσιων λιστών με τα ονόματα των μη συμμορφούμενων επιχειρήσεων

➤ **Παράλληλη καθιέρωση αποζημιωτικών ταμείων**

- Επικουρικός/Εγγυητικός χαρακτήρας

➤ **Διαμόρφωση διοικητικών διαδικασιών και προτύπων για την συστηματοποίηση των εφαρμοζόμενων κανόνων και πρακτικών**

- Έκδοση εγκυκλίων με πρακτικές κατευθύνσεις για ομοιόμορφη και συνεκτική υλοποίηση των επιταγών της Οδηγίας

➤ **Πρόσφατες δράσεις σε ενωσιακό επίπεδο**

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή: *Mutli Annual Work Programme (2017-2020) – Making Environmental Liability more fit for its purpose* [28/02/2017]
- Εξέταση επιμέρους ζητημάτων εφαρμογής της Οδηγίας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δίκτυο εθνικών δημόσιων αρχών IMPEL (EU Network for the Implementation and the Enforcement of Environmental Law)

Εθνικό Συνέδριο

Περιβαλλοντική Ευθύνη, Πρόληψη & Αποκατάσταση:
Προκλήσεις & Ευκαιρίες για την Προστασία της Βιοποικιλότητας στην Ελλάδα
Ηράκλειο, 08-10 Σεπτεμβρίου 2017

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

Για ερωτήσεις/παρατηρήσεις/ πληροφορίες:

kleoniki.pouikli@gmail.com